Icke officiella afdelningen.

Anordningarna om postforslingen på järnvägarna i de förnämsta af västra Europas stater.

(Ur ryska „Post-telegrafjournalen“.)

Nu för tiden åhvälfvas järnvägsbolagen öfverallt vissa skyldigheter i förhållande till postförvaltningarna (såsom: befordran af postkorrespondens, posttjänstemän o. s. v.) och detta dessutom kostnadsfritt eller emot nedsatt ersättning. Förklaringen på denna företeelse är att söka i den omständigheten, att befordran af passagerare, som tillförene utgjorde ett regal, i och med järnvägarnas uppfinning öfvergick till dessa senare på grund af dem beviljade koncessioner eller särskilda förordningar, uti hvilka regeringarna vanligen förbehöllo sig vissa rättigheter och privilegier. Dessutom hade järnvägarna i en del stater (t. ex. Frankrike, Schweiz m. fl.) blifvit bygda ej blott med statens tillåtelse utan äfven med dem ur statsmedlen tilldelade subsidier.

Järnvägarnas förhållande till posten bestämmes ytterst olika af lagstiftningarna i de skilda europeiska staterna: en del lagstiftningar innehålla blott postförvaltningarnas hufvudsakligaste rättigheter, under det alla detaljomständigheter öfverlämnas åt dessa förvaltningar till enskild uppgörelse med järnvägsmyndigheterna, medan åter i andra stater förordningarna om postforslingen på järnvägarna äro i minsta punkt utarbetade.

I Tyskland sker postforslingen på järnvägarna på grund af lagen af den 20 december 1875. Denna lag innehåller 13 paragrafer.

Paragraf 1. Järnvägstjänsten skall, så mycket dess karaktär och egenskaper det tillåta, i alt det nödvändigaste vara lämpad efter postens behof.

Postförvaltningen kan likväl ej fordra expediering af särskilda tåg för postens räkning.

Meningsolikheter emellan post- och järnvägsförvaltningarna angående posttjänstens behof samt järnvägstjänstens karaktär och egenskaper skola, därest postförvaltningen ej åtnöjer sig med de lokala myndigheternas förordning i beträffande sak, afgöras af förbundsrådet efter in-

hämtandet af post- och järnvägsförvaltningens i kejsaredömet utlåtande.

Paragraf 2. Med hvarje regelbundet gående tåg är postförvaltningen berättigad att kostnadsfritt sända en med postmedel bygd postkupé.

Sådan kostnadsfri befordran innefattar:

a) brefpostkorrespondens, tidningar, penningar, häri inbegripet guld och silfver i opräglad form, juvelerarearbeten och andra dyrbarheter utan afseende på vikten, men såsom postförsändelser icke vägande öfver 10 kilogram.

b) posttjänstemän, som åtfölja posten eller under vägen äro sysselsatta med till posten hörande göromål, äfvensom då de efter slutad tjänsteförvaltning anträda återfärden.

c) föremål, som för posttjänstemännen äro nödvändiga under färden.

För postgods, som den kostnadsfria transporten ej innefattar, erlägger postförvaltningen en fraktafgift, som bestämmes efter antalet befordrade försändelser samt vägsträckan, beräknad i tillryggalagda kilometer.

Befordran af postsaker, hvilkas innehåll ej utgöres af bref- eller tidningskorrespondens, på bantåg med stor farhastighet bör vara begränsad eller till och med helt och hållet förbjuden, då järnvägsmyndigheterna finna det af nöden för tågens regelbundna och säkra framfärd, och trafiken på samma bana underhålles af andra tåg, med hvilka sådant postgods kan befordras.

Paragraf 3. Enligt föregående aftal kan en postkupé utbytas emot en afdelning af en järnvägsvagn. I sådant fall är postförvaltningen skyldig att ersätta järnvägsförvaltningen kostnaderna för alla för postens räkning vidtagna anordningar i järnvägsvagnen äfvensom sedermera för vagnens återställande i dess föregående skick, och bör postförvaltningen dessutom särskildt bekosta afdelningens underhåll och remont.

Paragraf 4. Med sådana regelbundet gående tåg, hvarest postgods på i §§ 2 och 3 angifna grunder öfver hufvud ej får befordras, kan postförvaltningen enligt därom med järnvägsförvaltningen träffad öfverenskommelse kostnadsfritt sända påsar och öfriga postsaker med bref- och tidningskorrespondens vare sig med tågbetjäningen eller med en posttjänsteman, åt hvilken i sådan händelse rum kostnadsfritt bör upplåtas i en järnvägsvagn.

Paragraf 5. Om en postkupé eller en densamma ersättande afdelning af en järnvägsvagn ej äro tillräckliga för postens frambefordran, så äro järnvägsförvaltningarna skyldiga att efter därom af postförvaltningen i god tid erhållen underrättelse eller särskild rekvisition enligt postförvaltningens godtfinnande

antingen expediera flere postkupéer

eller till förvaltningens förfogande ställa rymliga godsvagnar eller afdelningar i passagerarevagnar, i hvilka de öfriga delarna äro bestämda för järnvägstjänst på samma tåg,

eller slutligen, öfvertaga befordran af de postsaker, som till dem — järnvägsförvaltningarna — af postförvaltningen öfverlämnas.

Å de tåg, hvarest befordran af postgods är förbjuden eller begränsad, är postförvaltningen ej berättigad att för sin

räkning forda särskilda befordringsanstalter. Öfverlämnandet af postgods till järnvägsförvaltningarna för befordran å de snabbgående tågen tillåtes blott i den utsträckning, som brådskande fraktgods öfver hufvud emottages till befordran med dessa tåg, hvarjämte postsakerna ej få innehålla penninge- eller värdekorrespondens.

För expediering af en andra eller flere postkupéer äfvensom för begagnande af järnvägen tillhörande transportanstalter erlägger postförvaltningen särskilda afgifter, som beräknas efter vägsträckan i tillryggalagda kilometer; ersättningen för befordran af postsaker åter utgöres enligt gällande järnvägstariff på samma sätt som för brådskande fraktgods.

För befordran af posten åtföljande tjänstemän äfvensom för vid posttjänsten erforderliga föremål erlägges ingen särskild afgift.

Paragraf 6. Postkupéer, som äro bestämda för regelbunden tjänstgöring, byggas på postförvaltningens bekostnad.

Järnvägsförvaltningarna äro skyldiga att draga försorg om dessa kupéers remont, yttre renhållning, smörjning, koppling och isärtagning emot en ersättning, motsvarande deras egna utgifter för samma ändamål.

För postkupéer, som göra regelbundna turer, erlägges ingen ersättning för de mellantider de under bar himmel stå obegagnade vid ändstationerna. Likaså åtnjuter postförvaltningen kostnadsfritt förvaringsrum på stationerna för kärror och andra redskap, som äro erforderliga vid postens af- och pålastning.

Toma postkupéer befordras med tågen enligt den för godsvagnar fastställda taxan. För afförande af postkupéer till och från remont i järnvägens värkstäder erlägges ingen afgift.

Om postkupé skadas ellre kommer i obrukbart skick, så är järnvägsförvaltningen skyldig att till postförvaltningens förfogande upplåta en till posttjänst duglig godsvagn. Härför erlägger postförvaltningen den afgift, som är fastställd för de den regelbundna kommunikationen förmedlade järnvägarna för begagnandet af främmande vagnar.

Likaså ersätta järnvägsförvaltningarna på egen bekostnad vagnar, uti hvilka rum upplåtits för postens befordran, med andra vagnar, om de förra komma i obrukbart skick.

Paragraf 7. Vid inrättandet af nya stationer äro järnvägsförvaltningarna skyldiga att enligt postförvaltningens anhållan till dess disposition upplåta särskilda rum för posttjänstens räkning alt efter beträffande stationers storlek och betydelse för trafiken samt draga försorg om särskilda tillbyggnader och anordningar, som för posttjänsten befinnas vara af nöden. För upplåtelsen och underhållet af dessa lokaler erlägger postförvaltningen en viss hyresafgift. Detsamma iakttages vid stationers ombyggnad eller utvidgning, om det vid denna remont visar sig möjligt att utvidga eller omgestalta postlokalen.

Om i närheten af en station ett tillräckligt antal lämpliga bostäder ej finnes för handen, så bör järnvägsförvaltningen vid uppgörandet af planen till stationsbyggnaden och likaledes vid ombyggnad eller utvidgning af stationshus tillse, att

särskilda boningsrum iordningställas för de posttjänstemän, som för postens skötande äro af nöden. Antalet och beskaffenheten af dessa posttjänstemannarum bestämmas särskildt för hvarje fall genom öfverenskommelse emellan post- och järnvägsförvaltningarna samt de lokala myndigheterna. För upplåtelsen och underhållet af rummen erlägger postforvaltningen en hyresafgift på samma sätt som den för postexpeditionen bestämda lokalen på stationen.

Hyresvilkoren för de åt postförvaltningen på stationerna upplåtna rummen, så de för tjänsten som de för tjänstemännen bestämda, kunna ändras och själfva hyreskontraktet brytas, likväl blott såvida båda de intresserade förvaltningarna härtill samtycka.

Om postförvaltningen vid uppförandet af nya byggnader på en station eller vid stationsbyggnadens omgestaltning eller utvidgning önskar uppföra byggnader enkom för postens räkning eller boningsrum för posttjänstemännen, så upplåter järnvägsförvaltningen plats härför emot en ersättning motsvarande den upplåtna platsens värde för järnvägsförvaltningen själf; uppförandet och underhållet af sådana byggnader bestridas nu postkassan.

Paragraf 8. Om posttjänsteman vid utöfvandet af sin tjänst genom järnvägens exploitering dödas eller kroppsligen skadas och järnvägsförvaltningen på grund af densamma i lag åhvälfd skyldighet ersätter förlusten, så är postförvaltningen pliktig att till järnvägsförvaltningen återbetala det af denna senare erlagda skadeståndet med undantag för det fall, där döden eller kroppsskadan varit af den järnvägens exploiteringsväsen förestående eller annan till detsamma hörande person förvållade.

Paragraf 9. Rikskansler eger rätt att göra undantag från stadgandena i föreliggande lag, ja, han behöfver als ej tillämpa dess stadganden på de järnvägar, hvilkas banor redan äro i normalt skick, eller på dem, till hvilka i anseende till deras underordnade betydelse Tysklands järnvägspolisreglemente ej kan utsträckas.

Paragraf 10. Rikskansler skall enligt därom af post- och järnvägsförvaltningen i kejsaredömet gjord framställning och med förbundsrådets samtycke utgifva detaljerade regler beträffande den ordning, som järnvägsmyndigheterna böra iakttaga vid uppfyllandet af deras förpliktelser gentemot postförvaltningen; i dessa regler bestämmas och uppräknas åter alla de afgifter, som af postförvaltningen erläggas till förmån för järnvägarna.

Paragraf 11. Stadgandena i föreliggande lag utsträckas till de järnvägsbolag, som beviljats koncessioner ända till dess — lagens — utgifvande, samt till de järnvägslinjer, som komma att byggas ånyo på grund af sådana koncessioner, blott i den utsträckning, som detta medgifves genom själfva koncessionerna. I alt öfrigt bestämmas skyldigheterna för de järnvägsbolag, som ega koncessioner, på grund af stadgandena i dessa koncessioner samt på grund af lagar, som härtills varit gällande om postregalets utsträckning äfvensom järnvägarnes skyldigheter gentemot postförvaltningen.

De järnvägsbolag, som redan ega koncessioner, står det likväl fritt att i stället för stadgandena i dessa koncessioner be-

träffande skyldigheterna gentemot postförvaltningen i praktiken rätta sig efter bestämmelserna i denna lag.

Paragraf 12. (Första punkten i denna paragraf, som innehöll en förordning om postforslingen på järnvägarna i storhertigdömet Baden, är numera upphäfd).

Stadgandena i föreliggande lag tillämpas altsedan dess införande på alla järnvägar, såsom redan varande eller framdeles blifvande vare sig kejsaredömets eller någons af förbundsstaterna egendom.

Paragraf 13 innehåller en förordning om, att denna lag, som skulle träda i kraft från och med den 1 januari 1876, ej sträcker sig till Bayern och Würtemberg.

I Österrike existerar ingen lag, hvarigenom järnvägsbolagens skyldigheter gentemot postförvaltningen skulle bestämmas på ett likformigt sätt.

Förordningarna om postforslingen på de österrikiska järnvägarna ingå i reglementet om järnvägstjänsten af den 16 november 1851, i järnvägskoncessioner och särskilda administrativa anordningar.

På grund af reglementet om järnvägstjänsten äro järnvägsbolagen skyldiga att med alla passageraretåg kostnadsfritt befordra postgods, postkupéer och posten åtföljande tjänstemän.

Sammankoppling och isärtagning af postkupéer samt tillsyn om dem, äfvensom utlämning och emottagning af brefkorrespondens genom förmedling af järnvägsbetjäningen värkställes likaledes kostnadsfritt på de tåg, där postkonduktörer ej finnas för handen.

I de tåg, vid hvilka postkonduktörer äro anstälde, är järnvägsbolaget skyldigt att hafva en föreskriftsenligt bygd, fyrhjulig postkupé, om hvars underhåll och upplysning bolaget eger draga försorg.

Postkupéerna byggas dels på järnvägsbolagens, dels på postförvaltningens bekostnad, alt efter som denna skyldighet enligt koncessionen åhvälfves järnvägsbolagen eller ej.

Omkostnaderna för postkupéernas eldning och — med ofvannämda undantag — för deras belysning äfvensom för underhåll och remont af postkupéer, som blifvit bygda af postförvaltningen, falla på denna senares räkning.

För supplementvagnar, som möjligen blifva erforderliga vid posttjänsten, betalar postförvaltningen en ersättning af från 6 till 17,3 kreuzer pro vagn och kilometer.

Dessa förordningar äro i hufvudsak gällande äfven i Ungern. (Forts.)

Brefrätten.

Undersökningar af professorn vid universitetet i Berlin d:r J. Kohler.

(Fortsättning från Bihanget N:o 8).

Den som på annat sätt än genom öppnande af en breftillslutning tager kännedom om ett förtroligt skriftstycke, begår ingen straffrättslig handling. Men om han, begagnande sig af den så vunna kunskapen, tillkännagifver skriftstyckets förtroliga innehåll åt en tredje person eller betjänar sig af detta innehåll till sin egen fromma, så är detta en civilrättslig öfverträdelse; det är en civilrättslig öfverträdelse, som förpliktar till skadestånd. Här är det någonting annat, än då adressaten eller en person, som genom honom vunnit kännedom, är indiskret: en sådan person begår en taktlöshet, men intet brott, ett brott skulle göra sig gällande först i och med publikationen; den åter, som genom förtroendebrott inträngер i brefhemligheten och sedan prisgifver denna hemlighet, begår dymedels en rättsöfverträdelse (som är att betrakta från civilrättslig synpunkt). Är jag förtegen, så är det en dygd, men stjäl jag mig till kunskap om innehållet i ett skriftstycke, så är jag en brottsling.

Ett sådant förtroligheten kränkande utforskande kan ske under begagnande af en annan persons brefbrott: hafva hvardera så planlagt, att den ena skall uppbryta ett bref, den andra läsa det uppbrutna brefvet, så är medskyldighet för handen, såsom redan ofvanför blifvit påpekadt; hafva de ej ingått komplott, så är blott själfva uppbrytandet en straffrättslig handling, hvaremot det medvetna begagnandet af denna handling leder till ett civilrättsligt brott, såframt på grund häraf hemligheten meddelas tredje person. Äfven kan en person skaffa sig kunskap om brefinnehållet genom öppnande af andra föremål: genom öppnande af skåp, schatull o. s. v.; han kan skaffa sig kunskap genom att smyga sig in i ett rum eller genom ett indiskret uppförande i ett rum under egarens frånvara, genom att missbruka ett tjänsteförhållande, gonom att besticka en tjänare o. s. v.

Ett likartadt missförhållande föreligger äfven i det fall, att en person af misstag öppnar ett för en annan person bestämdt bref och sedan inviger en tredje person i brefvets innehåll: själfva öppnandet är härvid ingenting otillåtet; oförsiktigheten är icke så graverande, att man skulle kunna ställa en sådan handling såsom någonting abnormt i parallell med en otillåten handling: detta är en af de många inkongruenserna i det dagliga lifvet. Men den, som med ett sådant uppbrutet bref för ögonen icke strax afbryter läsningen, eller om han redan läst brefvet, icke hemlighåller innehållet, utan blottar det för en tredje person, han handlar som en brottsling och kan därför befordras till straff.

Äfven genom att begagna sig af rättigheten att öppna bref kan man komma till kunskap om brefinnehållet; detta är

ingenting rättsvidrigt, blott man begagnar sig af den vunna kunskapen på ett lojalt och rättmätigt sätt. En fader kan begagna sig af rättigheten att öppna bref på grund af sin rätt såsom uppfostrare, en domare på grund af sin rätt att undersöka, att undersöka själfva den anklagades rättigheter, dårvårdsläkaren för att kunna försvara patienten, för att kunna konstatera hans själstillstånd och förklara sjukdomsyttringarna. Hvarje annat offentliggörande, hvarje bortgifvande till tredje person, hvarje meddelande till tredje person är ej allenast indiskretion utan äfven civilrättsligt brott.

Äfven det skulle måsta betraktas såsom ett brott, såsom en civilrättslig öfverträdelse, om en person kommit i besittning af ett bref visserligen med den rättmätige innehafvarens vilja, men allenast för att förvara detsamma eller med vilkor att betjäna sig däraf blott för ett bestämdt ändamål, till exempel för ändamålet att förelägga det för en myndighet, och denna person icke för ty begagnade sig af brefvet i och för andra ändamål. Det är stor skilnad, om en person på ett indiskret sätt behandlar ett till honom själf skrifvet bref eller om en person begagnar sig af en annans bref, beträffande hvilket han vilkorligen förbundit sig, på ett dessa vilkor kränkande sätt.

Än mer graverande är det, om en person missbrukar ett bref, hvilket han ser af misstag hafva kommit till honom, i det brefvet inlagts i orätt kuvert. Och äfven det vore en otillbörlighet, om en person af en arfvinge finge emottaga bref, om hvilka han viste, att testatorn velat hemlighålla dem, och han likväl skulle utsprida brefven: detta vore en kränkning af den testatorn tillkommande pieteten.

Slutligen måste äfven det betraktas såsom en civilrättslig öfverträdelse, om en person visserligen med brefemottagarens vilja kommer i besittning af ett bref, men härvid betjänar sig af illojala, socialt förkastliga medel. Det är socialt förkastligt att köpa förtroliga skriftstycken för att begagna sig af dem emot afsändaren; det är socialt förkastligt att genom hotelser, genom falska förespeglingar, genom begagnande af ett momentant tillstånd af otillräknelighet bemäktiga sig dem af brefemottagaren.

Den som begagnar sig af ett på sådant sätt förvärfvadt bref, handlar i strid emot den hänsyn, som samhällsordningen fordrar af enhvar; han handlar icke indiskret, utan på ett otillständigt, lojalitetens fordringar kränkande sätt; han behandlar den främmande individualiteten ej allenast hänsynslöst, utan äfven socialt förkastligt; ifrån illojalitet blir hans handlingssätt ett brott emot samhällsordningen; det blir en civilrättslig öfverträdelse och måste såsom sådan beifras.

Har en person på ett sådant sätt kommit i besittning af ett bref, att begagnandet utgör en civilrättslig öfverträdelse, så äro de civilrättsliga och processuella reaktionsmedlen häremot laglikmätiga; laglikmätig är hvarje yrkan på afbrytande af fortsatt oberättigadt bruk af brefvet, laglikmätig hvarje yrkan på skadeersätt-

ning. Detta gäller isynnerhet, då det oberättigade bruket af bref utgör ett begagnande af en i brefvet sluten yrkeshemlighet: den som på sådant sätt erhåller kunskap om en yrkeshemlighet, gör sig i och med detsamma skyldig till en rättsvidrighet: han måste afstå från begagnandet af denna yrkeshemlighet samt utlämna hvarje af yrkeshemligheten såsom sådan hörrörande vinning.

Men ännu ytterligare i en reaktionsform yttrar sig rättsordningens protest emot ett sådant rättsvidrigt förfarande.

Har nämligen en person på ett sådant sätt kommit i besittning af ett bref, att brefvets begagnande utgör en civilrättslig öfverträdelse, så eger han ej rätt draga detta bref inför domstol. Rätten kan ej tillåta, att han inför densamma begår en rättsvidrighet, den kan ej räcka honom handen till föröfvandet af en sådan rättsvidrighet. Ännu mindre är det laglikmätigt att genom att begagna sig af vittnestvånget nödga en person att inför rätta betjäna sig af en sådan rättskränkning och draga densamma inför domstol. Om ock processordningen ej skyr indiskretioner — ty inom rättslifvet förekommer mången sådan —, till föröfvandet af ett brott kan ingen domstol räcka handen; till föröfvandet af ett brott kan den ännu mindre tvinga någon.

Annorlunda ter sig förhållandet i den händelse, att den brefberättigade gifver sitt samtycke till brefvets begagnande; i denna händelse är begagnande eller vidare begagnande ej längre någon kränkning af individualitetsrätten; om jag vill förråda något, så är det min egen sak, om jag ej vill hemlighålla något, så behöfver det ej häller af andra hemlighållas.

Grundsatsen, att sådana bref skola tillbakavisas inför rätta, är inom den franska och belgiska lagfarenheten allmänt erkänd; ja, häfdandet af denna sublima humanitetsgrundsats, denna djupt sedliga princip bildar en af de mest glänsande sidorna i den franska rättsutvecklingen.

Så förklarades det otillåtet att inför rätta förelägga ett bref, som på rättsvidrigt sätt ibesittningtagits; så äfven, då rättskränkningen blifvit begången af tredje person, och man genom att betjäna sig af det sålunda förvärfvade brefvet deltog i den rättsvidriga handlingen.

Så var ock förhållandet, då ett bref genom försnillning eller förtroendebrott undandrogs ett arf.

På samma sätt blef naturligen ett sådant bref tillbakavisadt, som någon erhållit genom förseende; så isynnerhet, om det kommit i orätt kuvert.

Såsom oberättigadt bruk af bref betraktades äfven det, då en person på grund af sin legitima rätt till öppnande af bref förvärfvat bref och sedan gaf dem åt tredje person eller förelade dem inför rätta. Ett undantagsförhållande gäller inom äktenskapsprocessen.

Utomdess måste ännu ett annat undantag medgifvas. Det kan ej betraktas såsom någonting rättsvidrigt, om en fader begagnar sig af bref, som han på sådant sätt förvärfvat i barnets intresse. Detta står nämligen i närmaste samband med hans uppsiktsrätt, hvilken ock berättigade honom till att öppna brefvet: de sonens egenskaper, som påkalla faderns bistånd, hafva redan under en tidigare period

gifvit sig tillkänna, och är detta bistånd blott och bart en fortsättning af den faderliga omsorgen, hvilken i detta fall nått utöfver myndighetsåldern.

Men huru ter sig saken, då direktionen för en dårvårdsanstalt förelägger patienternes öppnade och kvarhållna bref inför rätta? Månne till sitt rättfärdigande för att bevisa patientens sinnesförvirrade tillstånd? I en berömd process har den franska kassationsdomstolen tillåtit detta, likväl med förbehåll, att föreläggandet inför rätta skett till självförsvar *„dans un intérêt de legitime défense“*.

Man har lifligt bekämpat detta utslag, då man ju ej får draga ett främmande bref inför rätta, äfven om det skedde till självförsvar, så länge man ej är bemyndigad därtill. Nu är visserligen motiveringen: die *légitime défense* gifver ingen rätt till en civilrättslig öfverträdelse beträffande bref, oriktig; men en annan grund rättfärdigar utslaget, nämligen föreläggandets ändamål; patientens bref stå öppna för läkarepröfning i och för själstillståndets konstaterande; såvida altså detta själstillstånd kommer i betraktande vid processen, så är äfven brefvens öfverlämnande till läkarepröfning laglikmätigt — naturligen allenast ett öfverlämnande af från patienten själf härrörande, ej till honom ställda bref.

Så hafva vidare i öfverensstämmelse med ofvan utvecklade grundsatser sådana bref blifvit tillbakavisade, som en person erhållit af emottagaren allenast till förvarande eller förtroligt genomseende. Att begagna sig af ett sådant skriftstycke till annat än det tillåtna ändamålet är, såsom redan blifvit påpekadt, ej allenast en indiskretion utan äfven en civilrättslig öfverträdelse, som ej kan tolereras inför rätta.

Af rätten hafva vidare tillbakavisats bref, som en afliden hustru under sin lifstid fått emottaga af en intim väninna och hvilka bref sedermera af hennes man i en process blifvit utlämnade till begagnande inför rätta åt en fiende till denna väninna: denna handling innebär nämligen en kränkning af den respekt, som man är skyldig den aflidnas vilja; hennes korrespondens med väninnor får ej nytjas såsom vapen emot dessa väninnor; det är rättsvidrigt af hennes man att utlämna bref för ett sådant ändamål, likasom det är rättsvidrigt af motparten att vilja betjäna sig af ett på sådant sätt förvärfvadt bref.

I äktenskapsskilnadsmål pläga de franska och belgiska domstolarna vara mindre nogräknade; men äfven i sådana mål bör iakttagas att ingen får inför rätta framdraga bref, som han på rättsvidrigt sätt förvärfvat. Påpekas måste emellertid, att ett medel att förvärfva bref, som under andra förhållanden skulle måsta betraktas såsom en rättsvidrighet, inom denna sfär ofta icke innebär någon rättskränkning. Så är det exempelvis äkta mans rätt att sätta sig i besittning af sin hustrus korrespondens och uppbryta densamma. Häraf följer emellertid ej, att han på ett rättsvidrigt sätt skulle få meddela dessa bref åt tredje person; men föreläggandet inför rätta är ingen rätts-

vidrighet; det eger rum för att bringa de störda äktenskapliga förhållandena till en lojal samhällsenlig lösning, och härtill får auktoritetsrätten medvärka.

På sådan grund måste det vara en äkta man tillåtet att inför rätta förelägga bref, hvilkas förvärfvande hos en annan person skulle utgöra, om ej en allmän rättsvidrighet, så dock en civilrättslig öfverträdelse med hänsyn till brefhemligheten; det måste vara honom tillåtet: ty hvad som under andra förhållanden skulle vara ett oberättigadt våld på personligheten, det framställer sig härvid såsom ett begagnande af den berättigade myndigheten öfver hustrun. I hvarje händelse får denna rätt icke urarta till begående af ett allmänt brott såsom exempelvis bestickning eller stöld; men hvad som i ett handlingssätt blott genom ingreppet på personligheten får sin udd, det sanktioneras genom den auktoritativa personlighetsrätten.

Så har man tillåtit äkta mannen att uppbryta och inför rätta förelägga af hans hustru skrifna bref; ja, kassationsdomstolen har tillåtit föreläggandet af ett bref, som en man tillhandlat sig af hustruns medbrottsling — detta är likväl den yttersta gränsen. Långt mer måste det då vara tillåtet att förelägga bref, som af misstag lämnats till en äkta man.

Hustrun eger däremot ingen rätt att öppna sin mans bref; ej häller är hon berättigad att öppna sin mans skåp eller lådor för att forska efter bref: detta vore en svår kränkning af den mannen tillhörande auktoriteten och myndigheten; äfven ett genomsökande af förvaringsställen, som mannen glömt igenläsa, vore ett svårt brott, och ett på sådant sätt åtkommet bref skulle inför rätta måsta tillbakavisas.

Däremot är det intet brott, om en hustru tager kännedom om bref, som hon (otillslutna) påträffar i en gemensam möbel eller i mannens kläder. Ett brott vore det likväl, om en person skulle vilja betjäna sig af på sådant sätt förvärfvade bref till andra ändamål; men om en hustru gör det för att bringa äktenskapliga missförhållanden till en legal upplösning, så måste man säga: om husets öfriga förtroliga förhållanden kunna blottas inför rätta för att gifva en bild af det husliga samlifvet med alla dess misshälligheter ocb söndringar, så är det berättigadt äfven med mannens under husliga sysselsättningar påträffade korrespondens. Hustrun intager i förhållande till mannens bref en annan ställning än ett tjänstehjon, och den äktenskapliga processen är grundad på hemligheter..

(Forts.)

Litteratur.

Eugène Gallois, la Poste et les moyens de communication des peuples à travers les siècles. Messageries, Chemins de fer, Télégraphes, Téléphones. Paris 1894. (Posten och utvecklingen af samfärdsmedlen under seklens lopp. Diligenser, järnvägar, telegraf, telefon).

Om ofvanstående arbete ingår i „Archiv für Post und Telegraphie“ en längre recension, ur hvilken vi meddela följande utdrag.

Det ser ut, som om Veradarius bildat en hel skola med sitt monumentala kulturverk, boken om världsposten, och vi konstatera med tillfredsställelse, att herr Eugène Gallois genom sitt ofvan citerade arbete med takt och omtanke fortsatt på den väg, som under så lyckliga auspicier beträdts af förstnämnde författare. Men vi öfverlemna ordet åt författaren själf. Efter att i inledningen hafva skildrat ångans och elektricitetens alla afstånd förkortande inflytande, hvarvid han originelt nog omnämner telefonen såsom en „tredje naturmakt“ i jämbredd med de båda förstnämnda, framhåller han det allmänna framstormandet såsom utmärkande för tidehvarfvet och kallar telefonen det egentliga samfärdsmedlet „fin de siècle.“ „Allt mera betydande,“ fortfar han, „blir den roll, hvilken posten, telegrafen och telefonen spela i folkens lif, allt större deras utveckling. Antalet af genom hvarje af dessa tre kommunikationsmedel befordrade föremål och meddelanden är för närvarande så enormt, att man rentaf kan beteckna det såsom fabelaktigt. Medan nu telegraf och telefon, såsom relativt nya och ännu stadda i utveckling, icke hafva någon egentlig historie, gäller motsatsen om posten, som under seklens lopp genomgått otaliga förändringar och förbättringar, alltid sträfvande framåt, aldrig nöjd med sig själf. Ingenting kan vara intressantare än att steg för steg följa utvecklingen af dessa förändringar hos en institution, som framsprungit ur menniskornas allt beherskande behof att meddela sig med hvarandra, ingenting mera fängslande än att lära känna hennes inre organisation och anställa jämförelser mellan de olika postförvaltningarna. Man påträffar därvid mångt och mycket af framstående betydelse, och man blir ånyo öfvertygad om, att ingenting är så bildande för menniskan och i så hög grad öppnar hennes ögon och hjärta, som resor i främmande land. Men man måste naturligtvis befria sig från fransmännens bedröfliga vana, för hvilka resor bestå däri, att de lemna sitt land utan att under resan vilja gå miste om dess egendomligheter.“

„Detta arbete,“ heter det vidare, „skall framförallt vinnlägga sig om opartiskhet och lika mycket undvika det nu för tiden så omtyckta lofprisandet af utlandet, som det principiella nedsablandet af allt inhemskt; vi vilja endast söka gifva en belysande framställning, som grundar sig på obestridliga, allom bekanta fakta. Vi underskatta därvid ingalunda svårigheterna i vårt företag; ty det kan tyvärr ej bortresonneras, att vårt post-, telegraf- och telefonväsen i alla hänseenden lemnar blott alltför mycket öfrigt att önska.

Men just därför böra vi ställa de motsvarande institutionerna hos andra folk i jämbredd med våra och beakta, hvad man där bjuder på i den vägen; då är jämförelsen gifven redan genom siffrorna.“

„Man bör härvid ej förbise, att när frågan gäller en statsinstitution, hvarje, såsom det tyckes, den minsta småsak eger en betydelse, som ingalunda bör underskattas; hvarje om än så obetydlig förändring till det nyare och bättre är fruktbärande för det allmänna bästa, ty det står fast, att allmänhetens behof växa i samma mån som medlen att tillfredsställa dem ökas. Denna nationalekonomiska grundsats borde ristas i gyllene bokstäfver öfver alla arbetsplatser i våra ministerier, hvilka icke tyckas känna densamma.“

„Liksom den enskildes lif, så är ock nationernas lif sammansatt af idel småsaker, på samma sätt som de harmoniska linjerna och lysande färgerna hos en mosaik vid närmare betraktande visa sig vara verkningarna af en sammanställning af små bitar af vanliga stenarter. Men ingen institution sammanhänger så nära med det offentliga lifvet, liksom äfven med den enskildes öde i med- och motgång, som posten. Det lönar därför väl mödan, att lära känna denna beundransvärda institution, som står oss alla, ung och gammal, rik och fattig, lika nära, i hela hennes maskineri, och vi kunna icke göra detta bättre, än genom att besöka ett postmuseum, ett i hela världen ensamstående museum, dit jag uppmanar läsaren att följa mig; beklagligtvis för oss befinner det sig icke i Paris, utan i Berlin.“

„Där finna vi en ypperlig samling af värdefulla föremål och handlingar, ur hvilka man kan lära känna den historiska utvecklingen af posten och telegrafen, dessa båda mäktiga häfstänger af mensklig verksamhet och handel mellan civiliserade nationer, liksom ock resultaten af denna utveckling. Och det är ej blott allmänheten, som njuter frukterna af dessa lärdomar, utan äfven de unga post- och telegraftjenstemännen, som vistas i Berlin för att genomgå de föreskrifna undervisningskurserna.“

„Det var år 1874,“ fortsätter författaren, „herr d:r H. von Stephan, då Generalpostdirektör, nu Statssekreterare vid Riks-Postamtet, fattade planen att grundlägga ett postmuseum i Berlin. Tack vare hans personliga bemödanden finna vi där en bildlik framställning af hela världens post- och telegrafhistoria, inrymd i ett sannskyldigt museum af utprägladt teknisk karaktär. Alla Europas furstar, högt uppsatta personer, statsmän, framstående politiker, Generalpostdirektörer och damer af hög börd hafva besökt detsamma. I rymliga salar äro de otaliga resultaten af gångna tiders arbete inrymda; de visa oss de lägsta utvecklingsstadierna af alla kommunikationsväsendets hjälpmedel i allmänhet, och posttrafikens isynnerhet, ordnade ej blott efter vetenskapliga grunder, utan dessutom ännu efter de olika länderna.“

„Men ett museum måste äfven ega en dess betydelse motsvarande katalog — så menar åtminstone herr von Stephan. Han kunde ju hafva nöjt sig med att följa vissa staters exempel, hvilkas museer endast ega kortfattade kataloger i form af

små häften, författade af Gud vet hvem och tryckta Gud vet huru; men herr von Stephan eftersträfvar fulländning i alla afseenden och har gifvit sin katalog en glänsande utstyrsel, såväl hvad trycket, som hvad illustrationerna vidkommer."

„Tack vare hans utomordentliga älskvärdhet har ett antal märkvärdiga afbildningar ur postmuseets katalog kunnat inströs i detta arbetes text, liksom ock åtskilliga dokument och statistiska data rörande alla förvaltningens grenar godhetsfullt blifvit ställda till författarens förfogande."

„Vi frambära till herr von Stephan vår uppriktiga tack för att han på så sätt underlättat författandet af detta arbete om posten, posten, som i början länge endast tjenade furstarne och de store, men hvilken sedermera, genom förhållandenas makt, förvandlades till en offentlig, för hvar och en i samma grad tillgänglig institution, hvaraf vi gärna betjena oss, utan att likväl bry oss om dess lika lärorika som fängslande historie."

„Låtom oss taga igen, hvad vi häri försummat!"

Såsom man lätt inser af bokens relativt ringa omfång, kan den 292 oktavsidor omfattande skildringen af postens historia från äldsta till närvarande tid lemna endast en mycket ofullständig bild af trafik- och postväsendets utveckling; detsamma gäller telegrafin, åt hvilken anslagits 65 sidor, och telefonväsendet, som inrymmes på 13.

Såvida det icke gäller Frankrike, inskränker sig författaren för det mesta till att med ledning af „Boken om världsposten" och rikspostmuseets katalog lemna en förbindande text till arbetets 136 afbildningar, af hvilka endast ett fåtal icke äro aftryckta ur nämnda katalog. Medgifvas måste, att författaren öppet erkänner den tyska rikspostförvaltningens framsteg på alla områden och framhåller dem såsom efterföljansvärda för sitt eget lands myndigheter; skulle hans bok få en större spridning och uppväcka allmännare intresse, vore det mycket möjligt, att den gåfve anledning till upphäfvandet af många af honom påpekade missförhållanden, och vi måste väl antaga, att det är detta författaren i främsta rummet åsyftat. Vi anföra såsom exempel härpå några profbitar. Om de tyska postbyggnaderna yttrar författaren:

„Man måste rentaf häpna öfver den smakfulla, beqväma och ändamålsenliga inredningen af de under de senaste tjugu åren uppförda posthusen. De äro verkliga palats, det bästa, som den moderna byggnadskonsten kan skapa af järn och tegel. Man har uppbjudit alla medel för att åt personalen skaffa luft, ljus och utrymme, åt allmänheten åter rymliga, ljusa, beqväma salar med trefliga skrifpulpeter, där man i allsköns ro är i tillfälle att sköta sin korrespondens, skyddad för grannens indiskreta blickar och utan att störa någon, endast under tillsyn af tjenstemännen, hvilka arbeta i en rymlig tjenstelokal i allas åsyn, icke gömda bakom ett järngaller, som är betäckt med tjensteanslag, bland hvilka man blott alltför ofta finner det välkända „luckan är stängd," under hvars skydd tjenstemannen i lugn och ro putsar sina naglar och i sin tidning läser dagens nyheter. Här

däremot vakar man öfver att publiken finner snygga pennskaft, lätt flytande bläck och ändamålsenliga skrifunderlag.

Allt detta påträffar man tyvärr alltför sällan i vissa, för publiken tillgängliga post- och telegrafanstalter, hvilka vi mycket lätt kunde nämna. Men hvarför? Vi äro ju icke vana vid en bättre tingens ordning."

Lika ogynnsamt för Frankrike utfalla de jämförelser författaren anställer mellan franska och tyska förhållanden med afseende å antalet af existerande post- och telegrafanstalter, breflådor o. s. v.; „icke blott Berlin," säger han, „utan omkring fyratio stora städer i Tyskland äro hvad post och telegraf vidkommer bättre lottade än Paris; Frankrike intager i detta hänseende bland världspostföreningens stater efter arealen det fjortonde rummet, efter folkmängden endast det sjuttonde."

Icke mindre strängt dömer författaren om det franska telefonväsendets tillstånd. „I Frankrike," säger han, „befinner sig telefonväsendet ännu i sin linda; det är illa inrättadt, arbetar under all kritik och är alltför dyrt; och ändå tycka myndigheterna, att det uthärdar jämförelsen med andra länders telefonväsende. Beklagligtvis förbiser förvaltningen härvid, att utvecklingen af samfärdsmedlen hos våra grannar verksamt bidrager till handelns och industrins uppsving och i detta afseende tillförsäkrar dem en öfverlägsenhet, hvilken vår regering gjorde klokt i att städse skänka tillbörlig uppmärksamhet."

Lika oförbehållsamt erkänner författaren det tyska postverkets „beundransvärda organisation" under fälttåget 1870—71, „det förskräckliga året." Han omnämner härvid införandet af postkortet inom nordtyska postdistriktet (hvilket som bekant inträffade den 25 juni, icke såsom han uppgifver den 1 juli 1870) i ett sammanhang, hvaraf man får den föreställningen, att denna åtgärd vidtagits blott och bart med hänsyn till det förestående kriget och i viss grad på Moltkes initiativ, för att fastare knyta det andliga sambandet mellan armén och hemlandet. I betraktande af förf:s eljes visade bekantskap med „Boken om världsposten" måste man förvåna sig öfver, att han förbiser den där ingående, på urkunder grundade skildringen af postkortets historia och icke vill unna äran af denna uppfinning åt dess verkliga upphofsman d:r von Stephan, då för tiden Geheime-postråd. Vi antaga emellertid, att förf. härvid, liksom ock då han uppgifver, att den Thurn och Taxis'ska postförvaltningen först 1872 upphörde med sin verksamhet, helt enkelt icke brytt sig om att rådfråga sina anteckningar; båda händelserna ega ju för en fransman icke någon synnerligen framstående betydelse — antalet af förbrukade postkort t. ex. belöper sig i Frankrike endast till en åttondedel af motsvarande antal i Tyskland. Mindre ursäktligt måste det likväl förefalla, att förf. ej med ett enda ord omnämner den belydelsefulla andel i världspostföreningens grundläggning, som hela världen med full rätt och hittills utan motsägelse tillskrifver den nuvarande ledaren af den tyska postförvaltningen; ja ännu mera: de inledande meningarna i 12:te kapitlet kunna endast förstås så, att författaren vill tillägga postförvaltnin-

ningen i Nord-Amerikas Förenta Stater förtjensten att hafva bragt till stånd denna välsignelserika institution, ehuru det är ett historiskt faktum, att den amerikanska postförvaltningens här omtalade verksamhet icke står i något sammanhang med världspostföreningens grundläggning.

Oaktadt dessa anmärkningar måste vi vara förf. tack skyldiga, för att han åtagit sig att gifva åt sina landsmän en om ock endast ungefärlig bild af de i rikspostmuseet befintliga samlingarna. Vi hoppas, att hans arbete skall förmå många af våra franska kolleger att göra ett besök i vårt museum.

Aforismer.

Ur „Svenskt Postarkiv“ intages här följande, under ofvanstående rubrik där ingående uppsats:

Postverken hafva en mycket högre uppgift än att samla penningar åt statskassan. De *måste* fortgå äfven om de ej afkasta den allra ringaste behållning, emedan de äro oumbärliga såväl för landets inre hushållning, handel, konster och vetenskaper, hvarmedelst de åt alla håll sprida lif och ljus, som ock derför, att de förbinda nationerna med hvarandra.

Hvarken praxis allena eller kunskap allena förslår i postverkets tjenst. Ingenstädes är, i de högre regionerna, den grundliga praktiska utbildningen och detaljkännedomen mera nödvändig än för allmänna vidtomfattande postfrågors behandling; ingenstädes förslår, äfven i de lägre regionerna, denna praktiska kunnighet och slentrian allena, utan all vetenskaplig bildning. Praxis och teori måste i detta arbete innerligt förenas, om man vill åstadkomma ett postverk, som följer med sin tid.

Postinrättningarnes utbildning i vår tid och deras genom vissa sekularuppfinningar så otroligt ökade möjlighet af ännu större fulländning, i förening med den dagligen tilltagande oumbärligheten för samhället att erhålla dem riktigt goda, gifver den postala tidskriften redan såsom blott sammanhållningspunkt hög betydelse, men denna ökas genom tidskriftens uppgift att bekämpa och besegra en myckenhet fördomar beträffande postväsendet både utom och inom detsamma, och hvilka fördomar mycket fördröja postväsendets framsteg. Postväsendet i vår tid är icke längre ett blott handtvärk, utan en konst, ja en vetenskap, och den som ännu kan le åt detta sista påstående, vore han ock den mest berömda kameralist, bevisar derigenom till öfverflöd, att han känner saken endast från dess handtverksmessiga sida, och äfven denna blott ytligt.

Men en postförvaltning, som vore nog fåkunnig att tro, att hon ingenting har att lära af andra postförvaltningar och att följaktligen hon sjelf icke heller bör

låta den öfriga postverlden få veta något om hennes egen postala vishet, samt att hon ingenting behöfver företaga för att skaffa sina underlydande postalisk bildning, hon skulle ådagalägga ett pedantiskt misskännande af hela naturen af en inrättning, som endast i och med ett lifligt sammanhang med den öfriga postverlden kan ega bestånd och förkofras, och som sålunda obestridligen har en kosmopolitisk karakter. Och skulle en postförvaltning af obenägenhet för de upplysningar, yrkanden och varningar, tidskriften kan förmodas upptaga, tro sig sjelf upphöjd öfver alla behof af förklaring, så misskänner den sin egen uppgift och glömmer, att postverket skall vara ett af de vigtigaste drifhjulen uti folkets samhällslif.

Diverse.

Nya regler för postmän.

Följande instruktioner för posttjänstemän äro tagna — vi behöfde väl ej tillägga det — från ett amerikanskt blad.

„Det är osäkert att till postbefordran emottaga äpplen eller fruktträd med frukt uppå.“

„Krokodiler af öfver 10 fots längd äro förbjudna att sändas på posten.“

„Lefvande grodor må ej till postbefordran emottagas, ty hindrar deras kväkande posttjänstemännen att sofva i kupén.“

„Älskare, som skrifva till sina flickor, anmodas vänligen att sluta sina smäktande kväden på insidan af kuvertet.“

„Nitroglycerin får sändas blott på afsändarens risk. Skulle det explodera i posttjänstemannens händer, så kan han ej göras ansvarig därför.“

„Då bref utan adress äro emottagna till postbefordran, behagade de personer, till hvilka dessa bref äro destinerade, därom anmäla hos postmästaren, på det brefven ofördröjligen måtte kunna frambefordras.“

„Då ur sändas på posten, skall posttjänstemannen, om påskrift därom finnes å paketet, smörja och draga upp dem.“

„Det är förbjudet att sätta frimärket upp och ned på bref, då åtskilliga postmästare illa skadat sig, då de stått på hufvudet för att afstämpla på detta sätt anbragta frimärken.

* * *

Så är det några regler från England, som äro afsedda för den stora allmänheten och äfven hos oss torde vara tillämpliga:

„När du går in på ett postkontor, så må du ingalunda torka dina fötter på mattan, ty sålunda skall du hjälpa till att skaffa syssesättning åt skurkäringarna.“

„Låt dörren stå öppen efter dig. Är det en svängdörr, så ställ dig i öppnin-

gen och håll dörren uppe, medan du pratar med en vän utanför. Detta gifver dig ett godt tillfälle att anställa iakttagelser angående luftströmmarnas invärkan på handlingar och papper, som ligga framme på skranket.

„Betrakta postkontoret såsom en offentlig rökstuga. Bristen på spottlådor gifver dig fritt val emellan att spotta på golfvet, väggarnn eller skranket.“

„Har du ett bref att skrifva, så bör du finna telegramblanketter, penna och skrifpulpet anskaffade för detta ändamål. Inskriften: „denna skrifpulpet må endast begagnas för utskrifning af telegram,“ får ej tagas på orden. Om så någon står bakom dig och väntar på att få skrifva ett telegram, så bör du ljudeligen göra honom uppmärksam på hans taktlöshet. Välj ett ögonblick, då en ung dam bakom skranket är riktigt upptagen och gå sen dit bort och säg det enda ordet „frimärke“. Var mycket försiktig med att gifva någon antydning om, hvad för slags frimärke du vill hafva. Den unga damen bör själffallet begripa, att du önskar ett 10 öres frimärke. När du fått frimärket så bed om en med gummi bestruken pappersremsa. Betala med 10 kronor och ställ till krångel med växlingen. Skrif sedan till poststyrelsen och klaga öfver försummelse och ohöflighet från postbetjäningens sida.“

(Posthornet.)

För mycket reklamer.

För icke länge sedan tog en engelska in på ett af de nyaste hotellen i den kända franska badorten Aix-les-Bains. Då hon engång behöfde skrifva till sin tjensteflicka, som vistades i England, begagnade hon sig för detta ändamål af hotellets brefpapper, på hvilket egaren, såsom ofta händer, med sådan tydlighet och utförlighet hade utmålat sitt hotells företräden, att själfva adressen däraf alldeles fördunklades. Brefvet afsändes, men till vår engelskas stora förvåning anlände intet svar. Efter någon tids väntan började hon misstänka, att något var på tok, hvarför hon skref till en väninna och bad henne besöka tjensteflickan. Väninnan träffade tjensteflickan i den största ångest och fullt öfvertygad om, att någonting händt hennes matmor. „Jo,“ sade hon, „jag besvarade genast frökens bref, men det kom tillbaka med påskrift: „obeställbart.“ Här är kuvertet för att visa, att jag talar sanning.“ Och hon tog fram kuvertet, som hade följande adress:

Fröken . . . . . .
Hôtel Britannique.
Ouvert toute l'année (öppet hela året om).
Ascenseur (hiss).
Hydraulique (med vattenkraft).

(St. Martins-le-Grand).